

Valkstraat 19 te Overasselt

rapport 3076

Valkstraat 19 te Overasselt (gemeente Heumen)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

J.A.G. van Rooij



Colofon

ADC Rapport 3076

Valkstraat 19 te Overasselt (gemeente Heumen)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteur: J.A.G. van Rooij

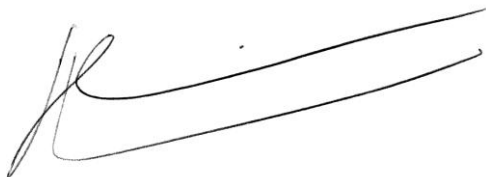
In opdracht van: mevr. D. Tuitert

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 25 juni 2012

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.



Autorisatie:

J. Huizer

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten

Postbus 1513

3800 BM Amersfoort

Tel 033-299 81 81

Fax 033-299 81 80

Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding en administratieve gegevens	7
2 Bureauonderzoek	8
2.1 Doelstelling en vraagstelling	8
2.2 Methodiek	8
2.3 Resultaten	8
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie	12
3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	13
3.1 Plan van Aanpak	13
3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	14
3.3 Conclusies	14
4 Aanbeveling	15
Literatuur	16
Geraadpleegd kaartmateriaal	16
Geraadpleegde websites	16
Lijst van afbeeldingen en tabellen	16
 Bijlage 1 Boorgegevens	



Samenvatting

In opdracht van mevrouw Tuitert heeft ADC ArcheoProjecten in mei 2012 ten behoeve van de bouw van een stal en een spoelplaats een bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op de locatie Valkstraat 19 te Overasselt.

Op basis van het bureauonderzoek werden in de ondiepe ondergrond rivierduinen verwacht. In de top van deze rivierduinen werden archeologische resten verwacht uit perioden vanaf het Laat-Paleolithicum, en gezien de aanwezige archeologische resten in de directe omgeving, in het bijzonder uit de perioden IJzertijd en Romeinse tijd. Dit soort hooggelegen locaties waren in het verleden voorkeurslocaties om te vestigen, dus de trefkans wordt hoog geacht. Onder de rivierduinen, op een nog onbekende diepte werd de aanwezigheid van een terrasrest-rug verwacht. Bodemkundig wordt deze rug gevormd door Oude Rivierkleigronden. In de top van dit niveau kunnen archeologische resten voorkomen uit het Paleolithicum.

Teneinde deze verwachting te toetsen werd in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd.

Tijdens het veldonderzoek zijn in de boringen 2 t/m 4 vanaf gemiddeld 70 cm en dieper intacte grove zandafzettingen aangetroffen, die geïnterpreteerd worden als de C-horizont van rivierduinafzettingen. Hierop is een 30 cm dik pakket zwak grindig en bruin zand met grijze en bruine vlekken aanwezig. Deze laag betreft een omgewerkte laag. In boring 1 is vanaf 50 cm-mv en dieper sterk siltig, matig grof en bruin zand aanwezig. Deze afzettingen betreffen terrasafzettingen van de Maas. Ter hoogte van boring 1 zijn dus geen rivierduinafzettingen aanwezig. In alle boringen is vanaf gemiddeld 40 cm –mv een pakket matig humeus en matig siltig zand aanwezig. In dit pakket zijn fragmenten, sintels en 20^e eeuwse aardewerk aanwezig. Dit pakket betreft de bouwvoor.

Op de aangetroffen rivierduinen zijn geen recentere afzettingen in de vorm van dekzand, stuifzand of overstromingsafzettingen van de Maas aangetroffen.

In het plangebied is de bodem tot minimaal 50 cm-mv verstoord door recente bodemomwerking, getuige de aangetroffen sintels, baksteen en recent aardewerk. Eventuele archeologische resten zullen door deze bodemwerking verstoord zijn geraakt. Wel bestaat de kans op diepe archeologische sporen, maar deze kans wordt niet groot geacht.

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.



Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992



1 Inleiding en administratieve gegevens

In het voorliggende rapport wordt een onderzoek beschreven waarvoor de volgende administratieve gegevens gelden:

Opdrachtgever:	Mevr. D. Tuitert
Soort onderzoek:	Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek
Aanleiding:	Bouw loods en spoelplaats voor landbouwmachines en vrachtwagens.
Locatie:	Valkstraat 19
Plaats:	Overasselt
Gemeente:	Heumen
Provincie:	Gelderland
Kadastrale gegevens:	Kadastrale gemeente Overasselt, Sectie G, perceelnummer 530
Kaartblad:	46A
Oppervlakte plangebied	Ca. 1000 m ²
Coördinaten:	184.127 / 419.294; 184.104 / 419.246; 184.085 / 419.254; 184.108 / 419.302.
Bevoegde overheid:	Gemeente Heumen
Deskundige namens de bevoegde overheid:	onbekend
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	51735
Auteur:	J.A.G. van Rooij
Autorisatie:	J. Huizer
Periode van uitvoering:	April en mei 2012
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-kh9n-lu

Het plangebied ligt in een gebied waar een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld. Op grond van dit beleid valt het plangebied in de zone met een hoge archeologische verwachting, doordat het zich in een gebied bevindt met rivierduinruggen en –welingen bevindt. ‘Vanwege hun gunstige ligging en goede bewoonbaarheid zijn de rivierduinen reeds vanaf het Laat Paleolithicum als woonplaats, begraafplaats en/of akkergrond gekozen. Vrijwel alle vindplaatsen in het pleistocene rivierterrassenlandschap liggen binnen deze eenheid. De verspreiding hangt sterk samen met waarnemingseffecten.¹ Om in deze zone een omgevingsvergunning te kunnen verkrijgen, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).² Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Heumen heeft voor zover bekend echter geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld. Dit onderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

¹ Willemse 2006.

² SIKB 2010.



2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?
 - Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
 - Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 600 m rondom het plangebied.



In het plangebied is de bouw van een stal gepland. Hoervoor gelden de volgende ingrepen:

Aard ingreep:	Bouw stal
Wijze fundering:	Onbekend
Onderkeldering:	Onbekend
Diepte bodemverstoring:	Minimaal 50 cm -mv
Oppervlakte bodemverstoring:	1100 m ²
Verwachte wijziging grondwaterstand:	onbekend
Toekomstige ligging boven- en ondergrondse infrastructuur:	Niet van toepassing
Toekomstige ligging verharding:	Niet van toepassing

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologische kaart van Nederland 1:600.000 ³	Volgens de geologische overzichtskaart Formatie van Echteld, maar gezien de geomorfologische kaart en bodemkaart Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden.
Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 ⁴	Terrasrest-rug bedekt met dekzand (3K23)
Bodemkaart van Nederland 1:50.000 ⁵	Hoge bruine enkeerdgronden met grof zand (bEZ30-VII)
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ⁶	Het plangebied bevindt zich op een kleine glooiing op ca. 10,5 m +NAP. Het gebied rondom deze glooiing bevindt op een gemiddelde hoogteligging van 8,7 m +NAP.

Tijdens de koudste periode van de laatste IJstijd, het Midden-Weichselien, zijn in het stroomgebied van de Rijn en de Maas zand en grindrijke afzettingen gevormd door vlechtende riviersystemen (Formatie van Kreftenheye).⁷ De top van deze afzettingen is doorsneden door talrijke geulen. Vanaf 100.000 tot ongeveer 13.000 jaar geleden concentreerde de afvoer zich in enkele hoofdgeulen die een meanderend karakter hadden. In de gebieden die toen buiten de hoofdgeulen lagen zijn komafzettingen gevormd bovenop de vlechtende rivierafzettingen. Deze zandige stugge kleilaag wordt gerekend tot de Laag van Wijchen. Vanaf ongeveer 13000 jaar geleden (Laat-Weichselien) kreeg het riviersysteem opnieuw een vlechtend karakter en sneed zich in zijn eigen riviervlakte.

Door de insnijding bleven delen van de Formatie van Kreftenheye (inclusief de Laag van Wijchen) hoger in het terrein liggen en buiten het bereik van het stromende water. Het zo ontstane terras wordt wel Laagterras genoemd. Dergelijke terrassen zijn sinds hun ontstaan geschikt voor permanente menselijke bewoning.

Toen de rivier het Laagterras niet meer regelmatig overstroomde kon er bodemvorming optreden. De bodems die sindsdien zijn ontstaan worden in de bodemkunde onderscheiden als Oude rivierkleigronden. De grotere mate van klei-inspoeling wordt veroorzaakt door de ligging hoog boven het grondwater. In het reliëf van het Laagterras is de ligging van geulen uit het Laat-Weichselien nog herkenbaar. Het plangebied ligt op een terrasrest-rug. In deze rug hebben zich Oude rivierkleibodems ontwikkeld bestaande uit een 80 cm of minder dik pakket zandige of siltige klei of sterk siltig zand (Laag van Wijchen) op licht siltig zand met grind (Formatie van Kreftenheye).⁸

³ De Mulder, *et al.* 2003.

⁴ Buitenhuis & Wolfert 1988.

⁵ STIBOKA 1976.

⁶ <http://www.ahn.nl/viewer>

⁷ Berendsen 2008.

⁸ STIBOKA 1976.



In het plangebied zijn reeds sinds het Pleniglaciaal op de Oude Rivierkleigronden hooggelegen rivierduincomplexen opgestoven. Deze bestaan uit ruggen en welvingen van matig grof tot grof zand. Binnen het gebied met rivierduinafzettingen komen ook zwak lemige dekzandafzettingen voor die reeds in het Pleniglaciaal op de grindrijke rivierterrasafzettingen zijn ontstaan. De meeste rivierduinen liggen relatief hoog en zijn daardoor niet afgedekt door jongere oever- en komafzettingen. In sommige gevallen is de lagere flank afgedekt door een dun pakket al dan niet zandige rivierklei.⁹

Op de rivierduinen heeft zich volgens de bodemkaart een hoge bruine enkeerdgrond ontwikkeld. Enkeerdgronden ontstaan door ophoging van de grond door potstalmest. Er zijn echter vele discussies geweest over de ontstaanswijze van deze enkeerdgronden (ook wel 'esdek' of 'bezandingsdek' genoemd) in het onderzoeksgebied. Uit micromorfologisch onderzoek aan sedimenten in het onderzoeksgebied, wordt geconcludeerd dat sprake is van een fluviaatiele afzetting ontstaan door overstromingen van de Maas. De gelaagdheid kenmerkend voor deze sedimenten is vervaagd door biologische homogenisatie en langdurige diepe grondbewerking. Bovendien is in de sedimenten materiaal (houtskool, verbrand bot) aangetroffen dat over een beperkte afstand is verspoeld.¹⁰

Vanwege hun gunstige ligging en goede bewoonbaarheid zijn de rivierduinen reeds vanaf het Laat Paleolithicum als woonplaats, begraafplaats en/of akkergrond gekozen.

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (zie afbeelding 3):

AMK-terrein nr	Omschrijving	Datering ¹¹	Opmerking
40	Nederzettingencomplex	IJZL-ROM en LME	Nederzetting vastgesteld bij bodemkarteringen uit 1949. Hierbij is handgevoerd aardewerk uit de Late IJzertijd of Laat-Romeinse tijd en aardewerk uit de Late Middeleeuwen aangetroffen.

Onderzoeksmel dings-nummer	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
21.015	Bureauonderzoek	onbekend	Naar aanleiding van het inrichten van natuurvriendelijke oevers is een bureauonderzoek uitgevoerd. Resultaten zijn echter onbekend.

Waarnemingsnr	Omschrijving	Datering ¹²	Opmerking
4188	Vuurstenen spits, compleet	NEOL	Niet bekend hoe aangetroffen
12.327 ¹³	Meerdere fragmenten handgevoerd aardewerk	IJZM-IJZL	Aangetroffen tijdens niet archeologische graafwerkzaamheden
12.328 ¹⁴	Aardewerkfragment	VME	Aangetroffen tijdens niet archeologische graafwerkzaamheden
16.352	Tientallen fragmenten gedraaid en handgevoerd aardewerk	ROM	Niet bekend hoe aangetroffen
31.857	Tientallen fragmenten aardewerk opgeraapt vanaf het maaiveld.	IJZL-ROM en LME	De locatie van de vondsten wordt omschreven als 'woongrond'
32.510	Tientallen fragmenten aardewerk	IJZ-ROM	Betreft een voormalig AMK-terrein,

⁹ Willemse 2006.

¹⁰ Zuidhoff & Bos 2011.

¹¹ Voor een verklaring van de afkortingen, zie tabel 1.

¹² Voor een verklaring van de afkortingen, zie tabel 1.

¹³ Catalogus nummer 43 op archeologische beleidsadvieskaart

¹⁴ Catalogus nummer 43 op archeologische beleidsadvieskaart



Waarnemingsnr	Omschrijving	Datering ¹²	Opmerking
401.625	en dakpannen Tijdens een archeologisch booronderzoek zijn in meerdere boringen aardewerkfragmenten aangetroffen	IJZ	maar is afgevoerd in 2003 Het gebied bevindt zich op een rivierduin
404.132	Scheepsvaart resten	LME	Aangetroffen tijdens een maritiem inventariserend veldonderzoek.

In ARCHISII zijn voor het onderzoeksgebied geen vondstmeldingen en relevante gebouwde monumenten geregistreerd.

Op de landelijke en gemeentelijke verwachtings- en beleidadvieskaarten staat de volgende archeologische verwachting voor het plangebied aangegeven:

Bron	Verwachting	Toelichting
IKAW	Hoog (afb. 3)	Vanwege de ligging op een rivierduin
Gemeentelijke beleidskaart	Hoge archeologische verwachting (afb. 4)	Vanwege de ligging op een rivierduin.

In het onderzoeksgebied zijn meerdere archeologische resten aangetroffen. Juist naast het plangebied zijn meerdere fragmenten aardewerk uit de perioden IJzertijd en Vroege Middeleeuwen gevonden. Omdat nadere gegevens ontbreken, is het niet bekend of deze *in situ* zijn aangetroffen.

Gezien de ligging van het plangebied op een hoog gelegen rivierduin, wordt de kans op archeologische resten hoog geacht.

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Historische zakatlas ¹⁵	1773	Het plangebied bevindt zich ten noorden van de weg van 'Over Asfelt' naar 'Houmen'. De kaart is niet accuraat genoeg om een uitspraak te doen op perceelsniveau.
Kadastrale minuut ¹⁶	1811-1832	Het gebied bevindt zich ten noorden van de 'straat naar Cleve' en is in gebruik als bouwland
Bonnekaart ¹⁷	1870 – 1938	Het plangebied bevindt zich ten westen en noorden van enkele doorgaande wegen en is in gebruik als wei- of bouwland
Historische rivierkaarten ¹⁸	1849-1960	Idem aan situatie Bonnekaarten
Topografische kaart ¹⁹	1967-1978	Plangebied is onbebouwd en in gebruik als weiland
Topografische kaart ²⁰	1987	Juist ten oosten van het plangebied bevindt zich bebouwing in de vorm van een woonhuis. Het gebied zelf is in gebruik als weiland.

Het plangebied bevindt zich ca. 1,5 km ten oosten van de historische kern van Overasselt en is volgens de eerste gedetailleerde kaart van het plangebied (kadastrale minuut uit 1811-1832) in gebruik als bouwland. Ten oosten en zuiden van het gebied bevinden zich enkele doorgaande

¹⁵ Historische zakatlas, Jan Christiaan Sepp, bladnummer 18.

¹⁶ Kadaster 1811-1832.

¹⁷ Bureau Militaire Verkenningen 1870 - 1938

¹⁸ onbekend 1849-1960.

¹⁹ Kadaster 1967-1987.

²⁰ Ibid.



wegen. Deze situatie wijzigt niet tot 1978. Daarna bevindt zich bebouwing ten oosten van het plangebied.

2.3.5 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel in gebruik als grasland.

In het kader van het onderzoek zijn gegevens met betrekking tot de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen opgevraagd bij het KLIC. Uit de hierop ontvangen gegevens blijkt dat binnen het gebied geen kabels en leidingen aanwezig zijn.²¹

2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie

De eerste, voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag *“Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?”* kan als volgt worden beantwoord:

In het plangebied bevinden zich in de ondiepe ondergrond rivierduinen. In de top van deze rivierduinen worden archeologische resten verwacht vanaf het Laat-Paleolithicum, en gezien de aanwezige archeologische resten in de directe omgeving, in het bijzonder uit de perioden IJzertijd en Romeinse tijd. Dit soort hooggelegen locaties waren in het verleden voorkeurslocaties om te vestigen, dus de trefkans wordt hoog geacht. Het vondstniveau wordt verwacht in de eerste ca. 30 cm in de top van het rivierduin. Archeologische sporen (uitgezonderd diepe paalsporen, waterputten etc.) worden binnen ca. 50 cm in de duinen verwacht.²² De verwachte archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooiingen. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd.²³

Onder de rivierduinen, op een nog onbekende diepte komt een terrasrest-rug voor. Bodemkundig wordt deze rug gevormd door Oude Rivierkleigronden. In de top van dit niveau kunnen archeologische resten voorkomen uit het Paleolithicum. De resten zullen bestaan uit strooiingen van vuursteen en houtskool. De trefkans op archeologische resten uit het deze periode wordt echter klein geacht, door het gebrek aan sporen en de schaarste aan vondsten.

Op de rivierduinen kunnen recentere afzettingen aanwezig zijn in de vorm van dekzand, stuifzand of overstromingafzettingen van de Maas. Het is echter op basis van het bureauonderzoek niet te bepalen of deze aanwezig zijn.

Vanwege de ligging van het plangebied buiten de kern van Overasselt en midden op een weiland, wordt de kans op archeologische resten uit de perioden Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd klein geacht.

²¹ KLIC-Melding 12-G152808

²² Zie bijvoorbeeld Zie bijvoorbeeld Groenewoudt 1994.

²³ Kars & Smit 2003.



3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.1 Plan van Aanpak

3.1.1 Inleiding

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting, zoals deze is geformuleerd in par. 2.4.

Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend booronderzoek. Op 9 mei 2012 werd een Plan van Aanpak opgesteld, waarin de werkwijze van het onderzoek werd vastgelegd.

Omdat op deze locatie een type archeologische vindplaatsen wordt verwacht dat zich door middel van een booronderzoek niet goed laat opsporen is het doel van dit onderzoek het verkennen van de bodemopbouw. Daarmee toetsen we voor eventuele archeologische vindplaatsen de volgende delen van de gespecificeerde verwachting:

1. de landschappelijke en/of geologische context van eventuele archeologische vindplaatsen
2. de diepteligging ervan
3. de conservering

Dit leidt voor onderhavig onderzoek tot de volgende hypothesen:

- Ad 1. In de ondiepe ondergrond bevindt zich een rivierduin
Ad 3. Dit niveau is niet aangetast door bodemverstoringen.

Door het uitvoeren van dit verkennend booronderzoek kan alsnog een uitspraak worden gedaan over de vraag of, en zo ja, waar er al dan niet nog archeologische resten worden verwacht in het plangebied.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld:

- Is / zijn de hierboven genoemde hypothese(n) juist?
- Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?
- Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
- Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

3.1.2 Uitvoeringsplan veldwerkzaamheden

Voor het vaststellen van de juistheid van de in par. 3.1.2 genoemde hypothesen is de volgende onderzoeksmethode het meest geschikt:

Aantal boringen:	5
Boorgrid:	Verspreid over het plangebied
Diepte boringen:	Minimaal 25 cm in de onverstoorde ondergrond, maximaal 200 cm -mv
Boormethode:	Edelman met diameter 7cm / guts met diameter 3cm (handmatig)
Bemonstering:	Versnijden en verbrokkelen

De bodemtextuur en archeologische indicatoren worden beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.²⁴ De X- en Y-coördinaten worden bepaald aan de hand van de lokale topografie en ingemeten met behulp van een meetlint. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden

²⁴ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.



3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.2.1 Lithologische beschrijving

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 6. De boorgegevens worden gepresenteerd in Bijlage 1.

Pakket	Diepte (cm –mv)	Omschrijving	Interpretatie
1	0-35/50	Matig siltig, matig humeus en matig grof zand, dat grijsbruin van kleur is. In het pakket zijn fragmenten baksteen en sintels aanwezig. In boring 4 is in deze laag een fragment industrieel aardewerk uit de 20 eeuw aangetroffen.	Bouwvoor
2	35/50-50/80	Matig siltig, zwak grindig en bruin zand, dat grijze en bruine vlekken bevat	Omgewerkte grond
3a	50/80-100/120	Zwak siltig, matig grof, zwak grindig en lichtbruingeel zand, dat kalkloos is. Dit pakket is niet aangetroffen in boring 1	Intacte rivierduinafzettingen (C-horizont)
3b	50-120	Sterk siltig, matig grof en bruin zand. Dit pakket is alleen in boring 1 aangetroffen.	Terrasafzettingen (C-horizont)
4b	120-150	Matig siltig, zeer grof en bruin zand. Dit pakket is alleen in boring 1 aangetroffen.	Terrasafzettingen (C-horizont)

3.2.2 Interpretatie

Volgens de gespecificeerde verwachting uit het bureauonderzoek werden in de ondiepe ondergrond rivierduinafzettingen verwacht. In de top van deze afzettingen konden archeologische resten voorkomen uit de perioden Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe tijd. Onder de rivierduinafzettingen werden terrasafzettingen van de Maas verwacht.

Tijdens het veldonderzoek zijn in de boringen 2 t/m 4 vanaf gemiddeld 70 cm en dieper intacte grove zandafzettingen aangetroffen, die geïnterpreteerd worden als de C-horizont van rivierduinafzettingen. Hierop is een 30 cm dik pakket zwak grindig en bruin zand met grijze en bruine vlekken aanwezig. Deze laag betreft een omgewerkte laag.

In boring 1 is vanaf 50 cm-mv en dieper sterk siltig, matig grof en bruin zand aanwezig. Deze afzettingen betreffen terrasafzettingen van de Maas. Ter hoogte van boring 1 zijn dus geen rivierduinafzettingen aanwezig.

In alle boringen is vanaf gemiddeld 40 cm –mv een pakket matig humeus en matig siltig zand aanwezig. In dit pakket zijn fragmenten, sintels en 20^e eeuwse aardewerk aanwezig. Dit pakket betreft de bouwvoor.

Op de aangetroffen rivierduinen zijn geen recentere afzettingen in de vorm van dekzand, stuifzand of overstromingsafzettingen van de Maas aangetroffen.

In het plangebied is de bodem tot minimaal 50 cm-mv verstoord door recente bodemomwerking, getuige de aangetroffen sintels, baksteen en recent aardewerk. Eventuele archeologische resten zullen door deze bodemwerking verstoord zijn geraakt. Wel bestaat de kans op diepe archeologische sporen, maar deze kant wordt niet groot geacht.

3.3 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Is / zijn de genoemde hypothese(s), zoals vermeld in de specifieke archeologische verwachting, juist?*

In het plangebied zijn in het zuidelijke deel terrasafzettingen aangetroffen. In het overige deel van het gebied zijn deze afgedekt door een pakket rivierduinafzettingen. De top van deze pakketten zijn



echter aangetast door recente bodemomwerking, waardoor de kans op intacte archeologische resten klein wordt geacht.

- *Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?*

In het plangebied is de bodem tot minimaal 50 cm –mv verstoord. De kans op intacte archeologische resten wordt klein geacht.

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*

Ja

- *Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, behoud in situ, opgraven, begeleiden)?*

De bodem in het plangebied vertoont een verstoord bodemprofiel. De kans op intacte archeologische resten wordt hierdoor klein geacht. ADC ArcheoProjecten adviseert derhalve om het plangebied archeologisch vrij te geven.

4 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.



Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2008: *Landschappelijk Nederland*. 4e (herziene) druk. Assen (Fysische Geografie van Nederland).
- Berg, M.M. van den & E.A. Hatzmann, 2006: *Water en archeologisch erfgoed*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 30).
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Buitenhuis, A. & H. P. Wolfert, 1988: *Geomorfologische kaart van Nederland : schaal 1:50.000: Toelichting op kaartblad 46 Gennep*. Stiboka, Wageningen.
- Groenewoudt, B.J., 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 17).
- Kadaster, 1811-1832: *Oorspronkelijke aanwijzende tafel de grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen, Gelderland, Overasselt, Sectie B, blad 02. .*
- Kadaster, 1967-1987: *Topografische kaart van Nederland schaal 1:25.000, Cuijk, Grave, Nijmegen, kaartblad 46A*.
- Kars, H. & A. Smit (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 1).
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & Th.E. Wong (red.), 2003: *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten (Geologie van Nederland deel 7).
- Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- onbekend, 1849-1960: Historische rivierenkaart; Boven Rijn, Waal, Boven- en Beneden Merwede, Noord, Dortsche Kil, Oude Maas, Spui, Brielsche Nieuwe Maas, schaal 1:10.000. *Topografische Inrichting*,
- SIKB, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- STIBOKA, 1976: *Bodemkaart van Nederland schaal 1 : 50.000 : toelichting bij de kaartbladen 45 Oost 's-Hertogenbosch en 46 West- 46 Oost Vierlingsbeek*. Stiboka, Wageningen.
- Willemse, N.W., 2006: *Gemeente Heumen, een archeologische verwachtingskaart met AMZ-adviezen*. Amsterdam (RAAP-Rapport 1216).
- Zuidhoff, F.S. & J.A.A. Bos, 2011: Landschap en vegetatie Lomm Hoogwatergeul fase II. In: D.A. Gerrets & R. de Leeuwe (red.), *Rituelen aan de Maas. Lomm Hoogwatergeul fase II, een archeologische opgraving*. ADC Rapport 2333. Amersfoort, 31-65.

Geraadpleegd kaartmateriaal

Bureau Militaire Verkenningen, (1870-1938): *Grave, blad 572, 1:25.000*.

Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>
<http://www.ahn.nl/viewer>
<http://www.kich.nl>
<http://www.watwaswaar.nl>

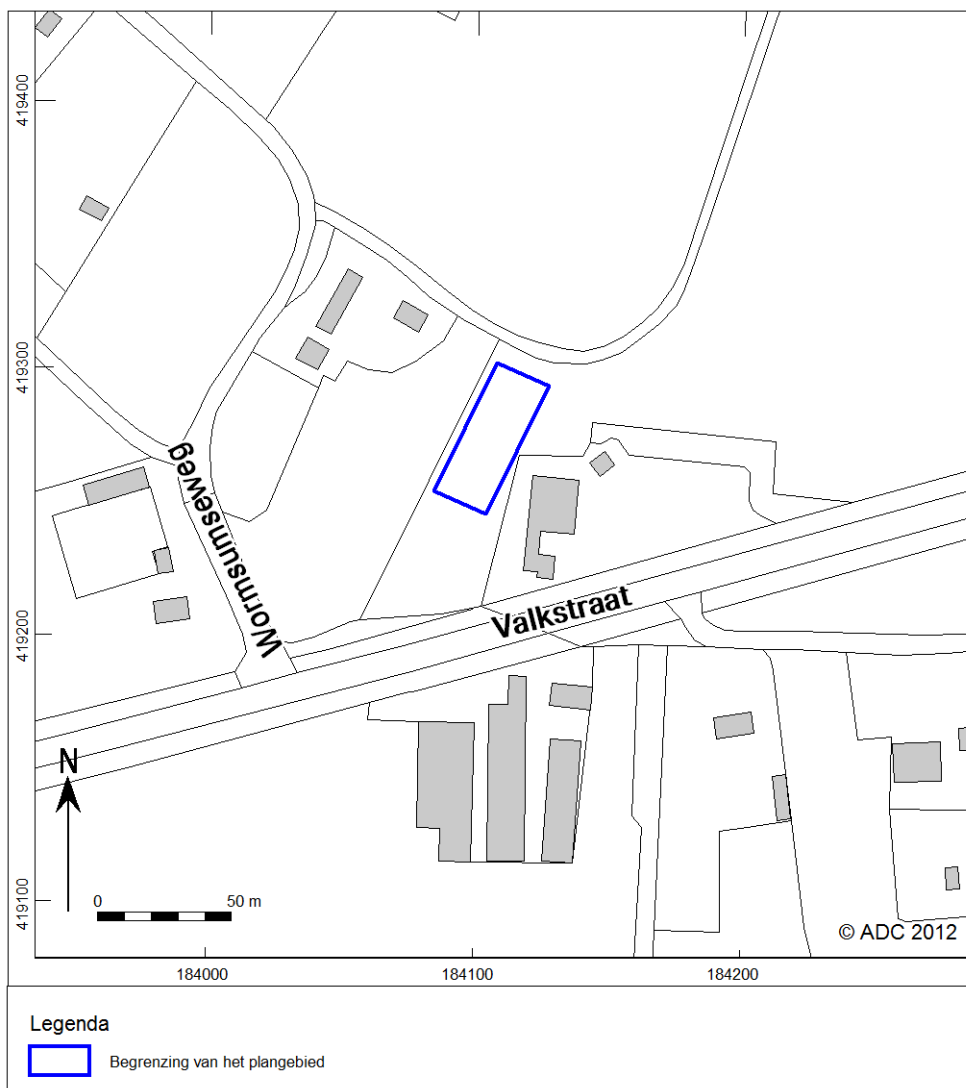
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen*
Afb. 4 *Locatie van het plangebied op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Heumen*
Afb. 5 Bonnekaart uit 1870
Afb. 6 Boorpuntenkaart

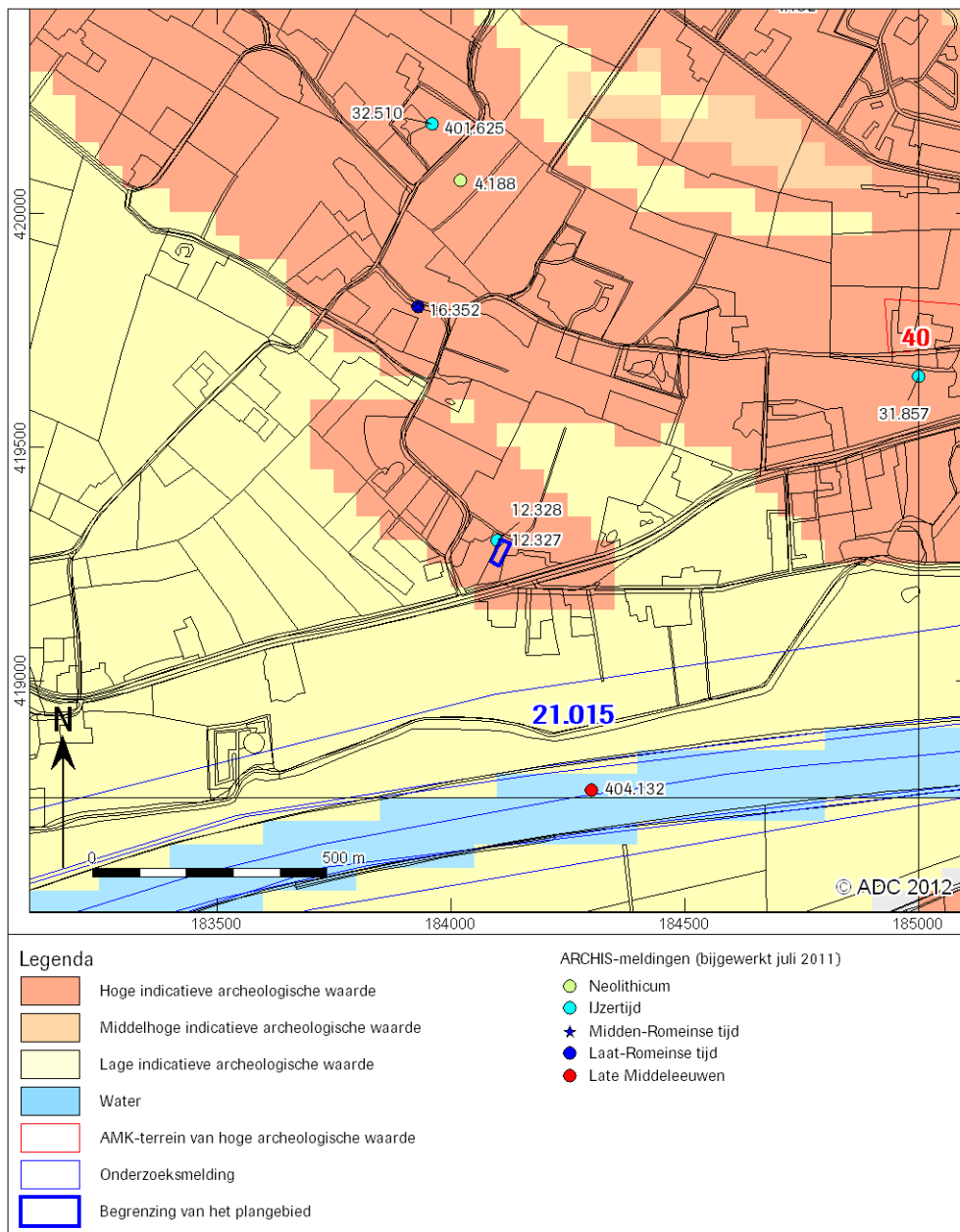
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.



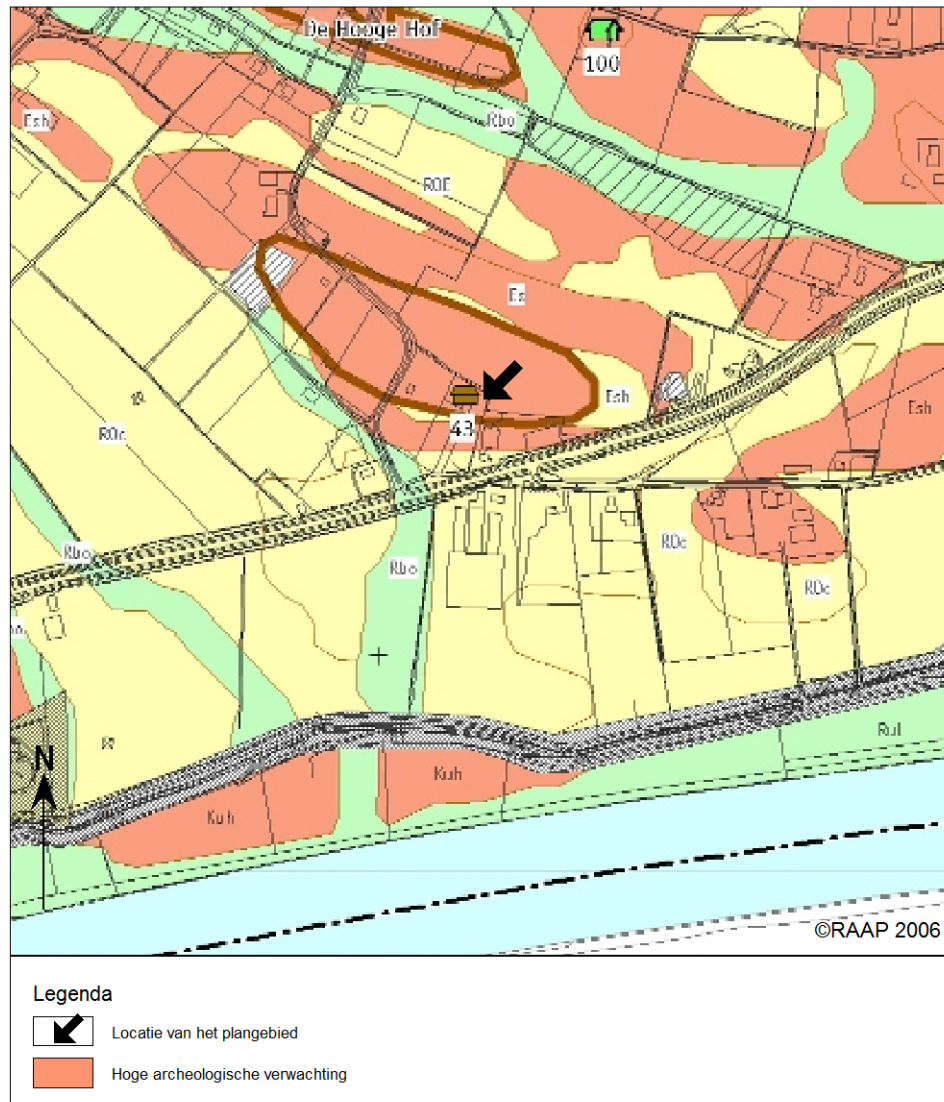
Afb. 1 Locatie van het plangebied



Afb. 2 Detailkaart van het plangebied



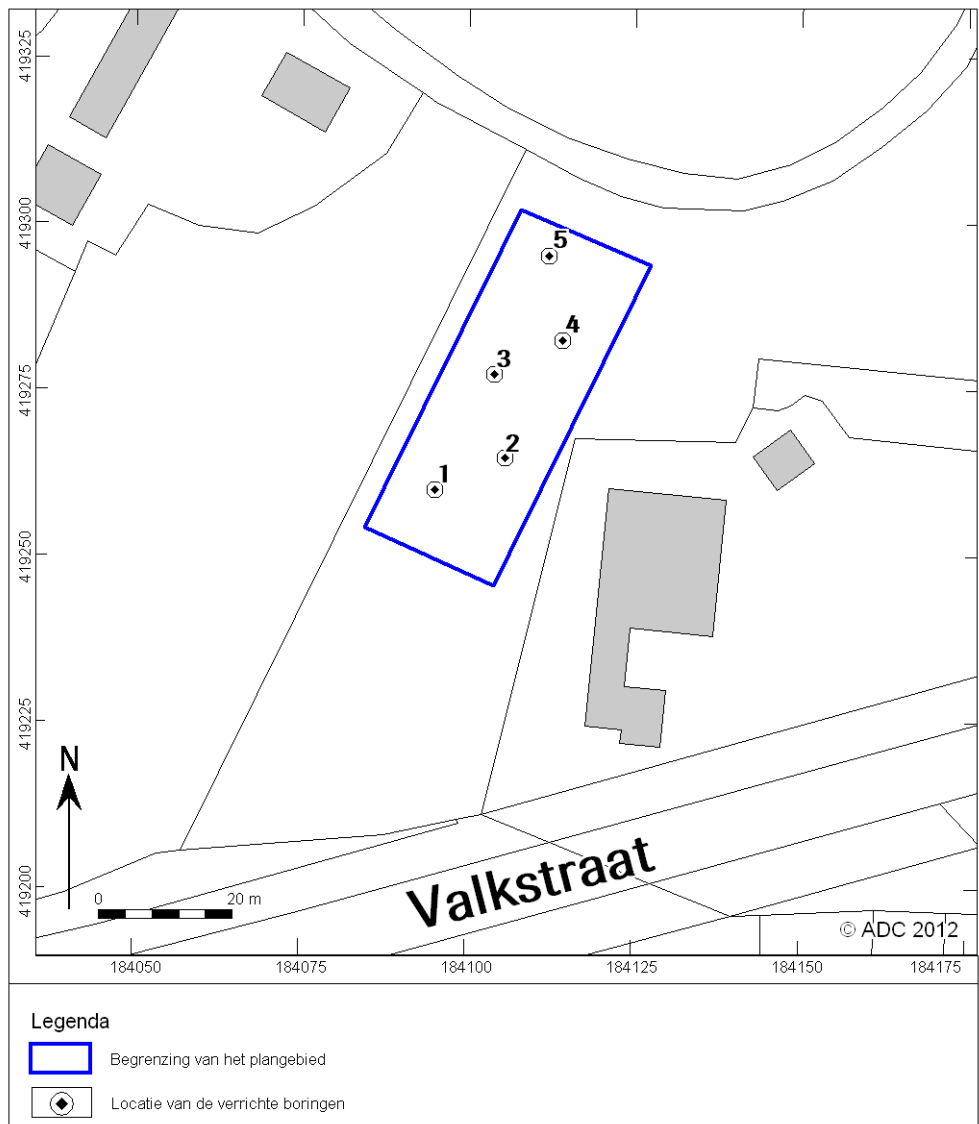
Afb. 3 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen



Afb. 4 Locatie van het plangebied op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Heumen



Afb. 5 Bonnekaart uit 1870



Afb. 6 Boorpuntenkaart



Bijlage 1 Boorgegevens

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maaielhooft (cm)	NAP	bovengrens (cm onder)	ondergrens (cm onder)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	antropogene bijmengingen	bodemhorizonten	overig
1	184.095	419.260	870		0	50	zand	matig siltig;matig humeus	matig grof	grijs-bruin	kalkloos	spoor sintels;spoor baksteen	A-horizont	
					50	120	zand	sterk siltig	matig grof	bruin	kalkloos		C-horizont	Terrasafzettingen
					120	150	zand	matig siltig	zeer grof	bruin	kalkloos		C-horizont	
2	184.106	419.265	890		0	40	zand	matig siltig;matig humeus	matig grof	grijs-bruin	kalkloos		A-horizont	
					40	65	zand	matig siltig;zwak humeus ;zwak grindig	matig grof	bruin-grijs	kalkloos	spoor sintels		omgewerkte grond
					65	80	zand	zwak siltig	matig grof	bruin	kalkloos			omgewerkte grond;spoor grijze vlekken
					80	120	zand	zwak siltig;zwak grindig	matig grof	licht-bruin-geel	kalkloos		C-horizont	
3	184.104	419.277	940		0	30	zand	matig siltig;matig humeus	matig grof	grijs-bruin	kalkloos		A-horizont	
					30	60	zand	zwak siltig;zwak grindig	matig grof	bruin	kalkloos			spoor grijze vlekken;spoor bruine vlekken;omgewerkte grond
					60	100	zand	zwak siltig	matig grof	licht-bruin-geel	kalkloos		C-horizont	
4	184.114	419.283	960		0	40	zand	matig siltig;matig humeus	matig grof	grijs-bruin	kalkloos	spoor baksteen	A-horizont	Industrieel aardewerk 20° eeuw
					40	75	zand	zwak siltig;zwak grindig	matig grof	bruin	kalkloos			spoor grijze vlekken;omgewerkte grond
					75	100	zand	zwak siltig;zwak grindig	matig grof	licht-bruin-geel	kalkloos		C-horizont	
5	184.112	419.295	980		0	35	zand	matig siltig;matig humeus	matig grof	grijs-bruin	kalkloos	spoor baksteen;weinig sintels	A-horizont	
					35	50	zand	zwak siltig;zwak grindig	matig grof	licht-bruin-grijs	kalkloos			spoor grijze vlekken
					50	120	zand	zwak siltig	matig grof	licht-bruin	kalkloos		C-horizont	